

دوروی سکه

ترمیم حقوق و دستمز دسال ۱۴۰۲

گزارش سال گذشته دولت تصمیم به افزایش ۵۷درصدی حداقل دستمزد کارگران گرفت. این روند در سال جاری نیز با مصوبه شورای عالی کار برای افزایش ۲۷درصدی حداقل حقوق و دستمزد کارگران دنبال شد تا سرانجام طی دو سال اول دولت مردمی سیزدهم ما شاهد افزایش ۸۴درصدی حقوق و دستمزدها باشیم. با این وجود، طی ماه‌های گذشته از سوی کارگران این موضوع مطرح می‌شود که با توجه به نرخ تورم نیاز است بار دیگر شاهد افزایش حقوق و دستمز باشیم تا بدین ترتیب میان افزایش حقوق و تورم موجود در جامعه تناسب برقرار شود.

۲۹ اسفندماه سال گذشته شورای عالی کار با حضور نمایندگان سه گروه (دولت، کارفرمایان و کارگران) پس از بحث و بررسی راجع به تعیین حداقل مزد سال ۱۴۰۲ در اجرای ماده (۴۱) قانون کار با در نظر گرفتن مصالح کارگران در انطباق هرچه بیشتر میزان درآمد آنان با سطح معیشت و همچنین با توجه به مقتضیات بنگاه‌های تولیدی و شرایط اقتصادی جامعه، حفظ و نگهداشت نیروی کارآمد و ماهر و انتظام مزدی در کارگاه‌ها بخشنامه حداقل دستمزد سال ۱۴۰۲ و دستورالعمل‌های تبعی آن را به اجماع و توافق آرا مورد تصویب قرار داد.

این بخشنامه به امضای وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی رسید و دستورالعمل‌های تبعی آن به امضای مدیر کل روابط کار و جبران خدمت وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی جهت اجرا ابلاغ شد.

در این راستا و در پی تصویب افزایش ۲۷درصدی حداقل دستمزد سال ۱۴۰۲، پایه حقوق کارگران از ۴ میلیون و ۱۷۹ هزار تومان به ۵ میلیون و ۳۰۷ هزار و ۳۳۰ تومان رسید و با محاسبه مبلغ حق مسکن، بن خواربار و حق اولاد به ۸ میلیون و ۸۲ هزار و ۶۰ تومان افزایش پیدا کرد.

مبلغ بن خواربار کارگران، یک میلیون و ۱۰۰ هزار تومان و حق مسکن ۹۰۰ هزار تومان تعیین و اعلام شد. حق مسکن نیز جهت اجرا باید به تصویب هیأت دولت برسد. میزان افزایش برای کارگران سایر سطوح مزدی نیز ۲۱ درصد به اضافه مبلغ ۸۳ هزار و ۵۹۶ ریال روزانه تصویب شد، همچنین پایه سنوات ۲۱۰ هزار تومان تعیین شد. با وجود این مصوبه، نمایندگان کارگران در شورای عالی کار اخیراً و به استناد ماده (۴۱) قانون کار، خواستار بازنگری دستمزد بر اساس نرخ تورم و هزینه معیشت هستند و این درخواست را به شورای عالی کار ارسال کرده‌اند.

کارگران در پی تغییر

درخواست کارگران برای تشکیل جلسه شورای عالی کار با دستور کار بازنگری دستمزد مطرح شده و نشست آنی این شورا در اواخر شهریورماه، به این مبحث اختصاص خواهد داشت. بن‌مایه این درخواست، افزایش هزینه‌های معیشت اعم از هزینه مسکن و هزینه خوراک بود.

در مصوبه دستمزد سال ۱۴۰۲ که اسفندماه گذشته به تأیید شرکای اجتماعی رسید، تبصره‌ای گنجانده شد که اگر دولت نسبت به افزایش حقوق کارمندان خود اقدام کرد به همان نسبت، دستمزد کارگران نیز افزایش پیدا کند. البته می‌توان گفت در ماه‌های گذشته حقوق کارکنان تغییر نکرد و آن‌ها از طریق مزایا و مشوق‌های مالی حمایت شدند؛ بنابراین نمایندگان کارگران به همین واسطه و با وجود نقض نشدن آن تبصره، به استناد ماده (۴۱) قانون کار که بر تعیین دستمزد بر اساس هزینه معیشت و نرخ تورم تأکید دارد، درخواست تشکیل جلسه شورای عالی کار برای بازنگری در دستمزد را به دبیرخانه این شورا ارسال کردند.

در چنین شرایطی با وجود اینکه اقدامات دولت سبب شده تا تب تورم شکسته و شتاب رشد آن نسبت به دوره‌های قبلی گرفته نشود، اما به واسطه رشد قیمت مواد غذایی تحت تأثیر حذف ارز ترجیحی، افزایش تنش‌های روسیه و اوکراین در موضوع کریدور انتقال غلات و مشکلات تحریم در مسیر واردات کالاهای اساسی و انتقال مالی برای آن‌ها، گروه خوراکی‌ها در شاخص تورم با رشد قیمت بالاتری نسبت به گروه غیر خوراکی مواجه شدند؛ چرا که بر اساس گزارش مرکز آمار ایران، در مردادماه امسال و در حالی که شاخص تورم مصرف‌کننده ۲۰۴درصد افزایش یافته، رشد شاخص گروه خوراکی‌ها به ۲۶درصد رسید و این میزان رشد در مقایسه با تورم ۱۰۲درصد خوراکی‌ها در تیرماه، شتاب قابل توجه تورم این گروه را در مقایسه با سایر گروه‌ها نشان می‌دهد که فشار مضاعفی به سبد معیشت کارگری وارد می‌کند.

بنابراین می‌توان نتیجه گرفت این مسأله، به صورت مستقیم هزینه معیشت خانوارهای کارگری را افزایش داده؛ چرا که آن‌ها سهم بالایی از درآمد خود را به تأمین کالاهای اساسی و غذا اختصاص می‌دهند و مابقی آن را

این خواسته کارگران از نهاد دولت در شرایطی مطرح می‌شود که تصمیم‌گیری برای میزان افزایش حقوق در جلسات شورای عالی کار رخ داده که در آن نمایندگان بخش کارگری و کارفرمایی هر دو حضور داشتند و مصوبه مربوطه را به امضای رساندند. از سوی دیگر، طبق قوانین موجود، موضوع افزایش حداقل حقوق یک‌بار در سال لحاظ می‌شود و باید توان کارفرمایان و تبعاتی مانند مجبور شدن کارفرما به تعدیل نیرو و نیز مورد توجه قرار گیرد. با این وجود، تجدیدنظر در حداقل حقوق سال ۱۴۰۲ موضوعی است که در ماه‌های گذشته پیگیری و از دولت خواسته شده است.

چنین چالش‌هایی اعلام کرد که در قانون برای حل این چالش پیش‌بینی‌هایی شده؛ مانند شناور کردن دستمزد که این ماده قانون می‌تواند عدالت مزدی را ارتقا دهد. با این فرمول می‌توانیم کف حقوق و دستمزد را با توجه به نوسانات تورم و... در نظر بگیریم تا در ادامه رضایتمندی کارگران را نیز موجب شود.

حسین حاجی‌دلیگانی، عضو هیأت رییس‌ه مجلس نیز درباره ضرورت افزایش حقوق کارگران و کارمندان در نیمه دوم سال جاری اینگونه توضیح داده که هرچند دولت تلاش‌هایی را برای مهار تورم در دستور کار قرار داده، اما به نظر می‌رسد مانند سال گذشته ترمیم افزایش حقوق در سال ۱۴۰۲ ضروری است.

عضو هیأت رییس‌ه مجلس گفت: «مطالبات عمومی نیز بر افزایش و ترمیم حقوق کارمندان، کارگران بیمه شده تأمین اجتماعی و همچنین مجموعه‌های نظامی و انتظامی در نیمه دوم سال تأکید دارد. بر این اساس در صورت تأمین منابع، امکان افزایش مجدد حقوق‌ها در نیمه دوم سال دور از انتظار نیست.»

برخی دیگر از نمایندگان مجلس نیز پیشنهادهاتی در زمینه رسیدن حداقل دستمزد به حدود ۱۰ میلیون تومان مطرح می‌کنند.

یک دستمزد واقعی

احسان سهرابی، تحلیلگر روابط کار و فعال کارگری درباره آسیب‌هایی که پایین بودن نرخ دستمزد برای جامعه به وجود آورده به آتی‌نو گفت: «یکی از اصلی‌ترین مطالبات جامعه کارگری این است که می‌خواهند بر اساس واقعیت‌های اقتصادی و آمارهایی که از سوی بانک مرکزی و... در مورد تورم اعلام می‌شود، دستمزد دریافت کنند؛ چرا که دستمزد را باید تنها پشتوانه زندگی خانواده‌هایی بدانیم که سرپرست آن‌ها کارگر هستند و در این میان فرقی ندارد مادر یا پدر خانواده این مزد را بگیرند.»

او افزود: «چنانچه احساس شود در تصمیم‌گیری‌ها مصلحت قشر کارفرمایی بیشتر لحاظ می‌شود، اعتماد دو طرفه در این زمینه کاهش پیدا خواهد کرد. بنابراین اگر میزان مزد ۱۰۰ برابر هم در سال جاری افزایش داشته باشد، باز هم اعتمادی به‌وجود نخواهد آمد؛ چون برخی در این میان به عنوان نماینده جامعه کارگری تصمیم می‌گیرند که هیچ سابقه کارگری در کارنامه خود ندارند و تنها عنوان و جایگاهش را یدک می‌کشند. در این مورد نیاز است تا قوه قضاییه به این موضوع ورود کند و حداقل با افرادی که سرنوشت جامعه را فدای سهم‌خواهی‌ها و سیاست‌های جناحی خود می‌کنند، برخورد شود.»

این عضو پیشین شورای عالی کار ادامه داد: «عدم عدالت مزدی باعث افزایش جرم و بزهکاری می‌شود. آن کارگری که به دلیل کمبود درآمد مجبور می‌شود شیر خشک را از داروخانه سرقت کند یکی از آسیب‌دیدگان مزدی است. قطعاً او نمی‌خواهد یک سارق باشد، اما برای سیر کردن شکم نوزادش مجبور می‌شود تن به هر کاری بدهد. بنابراین افرادی که به عنوان نمایندگان کارگری در شوراهای عالی حضور دارند این موضوعات را باید درک کنند و مدنظر قرار دهند. در واقع می‌توانیم به افزایش مزد به چشم یک بازدارنده اجتماعی نگاه کنیم. تحقیقات نشان داده اگر مزد افزایش واقعی داشته باشد از درصد بزهکاری‌ها و جرائم خشن و... کاسته خواهد شد. متأسفانه برخی فقط شعار می‌دهند که برای حل بحران جامعه کارگری باید اشتغال ایجاد کرد و... با توجه به این وعده تکراری باید بگوییم که زیربنای بهبود روابط کار در ایران به عادلانه بودن مزد کارگر بازمی‌گردد. تا این چالش برطرف نشود هیچ اشتغالی پایدار نخواهد ماند.»

سهرابی در پاسخ به سؤالی که آیا مزد شناور می‌تواند برخی از چالش‌های به وجود آمده را برطرف کند نیز اینگونه توضیح داد که با توجه به اینکه افزایش تورم قطعاً به اقشار ضعیف آسیب می‌رساند، آیا هزینه‌های کارگری که در تهران زندگی می‌کند با کارگری که در شهرستان است برابری می‌کند؟ قانون به خوبی پیش‌بینی این موضوع را کرده، اما مشکل اصلی در عدم اجرایی کردن آن است. مزد شناور یکی از عواملی است که می‌تواند جامعه کارگری را به سمت عدالت سوق دهد که امیدواریم دولتی‌ها در مسیر اجرایی کردن آن حرکت کنند.

ترمیم حقوق و دستمزد سال ۱۴۰۲ در شرایطی مطرح شده است که علی‌حسین رعیتی فرد، معاون روابط کار وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی اخیراً در نشست خبری تقریباً به صراحت در این باره اعلام موضع کرده و یادآور شده است که بر اساس قانون تعیین حداقل حقوق سالانه یک‌بار اتفاق می‌افتد و در این زمینه باید علاوه بر وضعیت کارگر توان و شرایط کارفرما را نیز مدنظر قرار داد تا تغییر دستمزد ده‌مانجر به تعدیل نیرو نشود؛ چرا که در بسیاری واحدهای تولیدی و غیره پرداخت دستمزد بخش مهمی از درآمد کارفرما را دربر می‌گیرد.

دبیر شورای عالی کار در دولت سیزدهم در پاسخ به سؤالی درباره اینکه چرا به‌رغم آنکه نرخ تورم سالانه بسیار بالاتر

باید صرف هزینه مسکن کنند که از قضا، این یکی هم به واسطه نابسامانی‌های بازار اجاره با رشد نامتعارفی مواجه شده است.

بررسی مجدد دستمزد

چندی پیش، صولت مرتضوی، وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی در مورد افزایش دستمزد کارگران در صورت بالا رفتن حقوق کارمندان دولت، گفته بود: «در صورتی که دستمزد کارمندان دوباره افزایش یابد، درباره بررسی مجدد دستمزد کارگران تشکیل جلسه می‌دهیم، اما عدد و رقمی که به عنوان دستمزد تعیین شده برای حداقل بگیر هاست و کارگران می‌توانند از قدرت چانه‌زنی استفاده کرده و حقوق

عدد و رقمی که به عنوان دستمزد تعیین شده برای حداقل بگیر هاست و کارگران می‌توانند از قدرت چانه‌زنی استفاده کرده و حقوق بیشتری دریافت کنند

بیشتری دریافت کنند.» این توصیه وزیر کار از سوی معاون روابط کار او نیز در یک نشست خبری به کرات مورد تأکید قرار گرفت و از سوی علی‌حسین رعیتی فرد نیز بر این مسأله تأکید شد که آنچه در شورای عالی کار مصوب شده حداقل دستمزد است و افرادی که دارای سابقه و تخصص هستند می‌توانند بر اساس شرایط خود برای افزایش دستمزد وارد چانه‌زنی با کارفرما شوند.

نیروی کار متخصص و قدرت چانه‌زنی

در این زمینه قانون کار نیز مصوباتی دارد که بر اساس این قانون ابلاغ شده و بر همین اساس است که محمدرضا تاجیک، عضو کارگری شورای عالی کار در مورد بازنگری مزد با چانه‌زنی کارگران و کارفرمایان می‌گوید: «همواره نیروی متخصص قدرت چانه‌زنی در تمام کارگاه‌ها را دارد اما چانه‌زنی خوب زمانی محقق می‌شود که امنیت شغلی وجود داشته باشد. در حالی که به واسطه متناسب نبودن عرضه و تقاضا در بازار کار و بالا بودن تعداد بیکاران، عملاً کارگران قدرتی برای چانه‌زنی ندارند.»

تاجیک با تأکید بر اینکه خط‌کش ما برای دستمزد کارگران، ماده (۴۱) قانون کار است، می‌افزاید: «طبق این ماده، تورم و هزینه‌های زندگی مالک‌های اصلی برای تعیین دستمزد کارگران است و محدودیتی در افزایش دو یا سه بار حقوق کارگران در سال نیز نداریم. از این‌رو انتظار می‌رود که شرکای اجتماعی یک‌طرفه صحبت نکنند و اجازه دهند تصمیم‌گیری در این رابطه در شورای عالی کار و با توجه به قانون کار انجام شود.» به گفته ایمن عضو کارگری شورای عالی کار، اگر روند دستمزد به همین صورت پیش برود، این نگرانی وجود دارد که در آینده نزدیک کارفرماها با کمبود نیروی کار مواجه شوند.

افزایش ۸۴درصدی دستمزد

این اظهارات و البته پیشنهاد نمایندگان کارگران برای

یادداشت

↓

پیش‌نیاز افزایش حقوق و دستمزد

ولی‌الله صالحی

معاونت‌مدیرکل کار

طبق آنچه که در شورای عالی کار در پایان سال گذشته به تصویب رسید اگر نرخ تورم افزایش پیدا کند به همان نسبت مزد کارگران هم باید افزایش یابد و ایمن روند یک تهدیدی برای مسئولان اجرایی ایجاد می‌کند. در حال حاضر هم این افزایش اتفاق افتاده و این موضوع کاملاً واضح و مبرهن است. اساساً معیارهایی که ما معمولاً به عنوان نمایندگان جامعه کارگری در شورای عالی کار داریم همان سبد معیشت است که برای خانوار تهیه می‌شود و ملاک قرار می‌گیرد. از سوی دیگر نرخ تورمی که از طریق مرکز آمار این اعلام می‌شود نیز در محاسبات لحاظ می‌شود.

اما بحث افزایش دستمزد یک طرف ماجراست و طرف دیگر مهار تورم و تثبیت قیمت کالاهای اساسی است. یعنی اگر قرار باشد مزد کارگر یا حقوق بگیر افزایش یابد و از آن سو قیمت کالاهای نیز بالا رود، ارزش پول ملی کاهش می‌یابد؛ بنابراین باید فکر اساسی در هر دو سو صورت گیرد تا ما بتوانیم در نقطه نسبتاً پایدانی قرار بگیریم. حالا و با توجه به افزایش نرخ تورم در کشور؛ اگر نرخ تورم در سال ۱۴۰۲ افزایش پیدا کند، لازم است حقوق کارگران هم ترمیم شود.

سؤالی که در این میان مطرح می‌شود این است که با توجه به اینکه نرخ تورم اعلامی دولت و مرکز آمار بانک مرکزی بالاتر از ۲۷درصد ابلاغ شده بود، دستمزدها چند درصد باید افزایش پیدا کند و آیا نمایندگان کارگران برای ترمیم پیشنهادی دارند؟ پاسخ این است که پیشنهادهات در این زمینه در سال گذشته داده شده و بنابراین در جلسه اسفندماه سال گذشته مقرر شد اگر در سال آینده (۱۴۰۲) تورم مهار شود، حقوق و دستمزد دیگر نیازی به افزایش ندارد، اما اگر مهار نشود و همین طور نرخ تورم افزایش یابد، باید فکری هم برای حقوق کارگران باشد؛ یعنی حقوق کارگران ترمیم شود و امروز ما در چنین موقعیتی قرار داریم. بنابراین پیشنهاد اصلی همان سبد معیشت است که تعیین می‌شود و برای حداقل حقوق و دستمزد است. البته در حال حاضر نمی‌توانیم بگوییم حداقل دستمزد و حقوق چقدر باید باشد؛ چرا که نرخ تورم همچنان افزایشی است و به گفته کارشناسان و مسئولان ابرتورمی که در آن قرار داریم، در نقطه‌ای است که استمرار داشته و به نظر می‌رسد صرف افزایش حقوق و دستمزد هم کفایت نمی‌کند و این افزایش حقوق جواب داده نمی‌شود؛ چون کار اساسی آن است که قیمت کالاهای اساسی تثبیت شود. البته چنین موضوعی در تمام کشورهای در حال توسعه و توسعه‌یافته وجود دارد و قیمت کالاهای اساسی یعنی همان ۳۳ قلم کالایی که معمولاً در سفره کارگری و حقوق بگیر مصرف محوری دارد، مدنظر قرار دارد و تمرکز بر آن است که مهار شود و روند تثبیت شده‌ای به خود بگیرد. با توجه به وضعیت موجود، مسأله افزایش حقوق و دستمزد در هر رقمی که باشد به صورت سه‌جانبه تصمیم‌گیری می‌شود و در آن جلسه مشورت سه‌جانبه است و تصمیم در شورای عالی کار گرفته می‌شود؛ چرا که در حال حاضر بحث ترمیم حقوق داریم، اما اگر قیمت کالاهای اساسی تثبیت نشود، حتی اگر ۸۰ درصد یا حتی صددرصد حقوق کارگر افزایش یابد اما در آن طرف نرخ تورم هم افزایش یابد، دیگر افزایش حقوق و دستمزد خاصیتی نخواهد داشت؛ جز اینکه حاصل آن این است که ارزش پول ملی به تدریج کاهش می‌یابد و قدرت خرید مضاعفی برای مصرف‌کننده ایجاد نمی‌کند.

